

Міністерство освіти і науки України,
Барановицький державний університет (Республіка Білорусь),
Державна вища професійна школа у м. Хелм (Польща),
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка (Україна),
Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького (Україна),
Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка (Україна),
Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя (Україна),
Управління освіти Ніжинської міської ради Чернігівської області

ПОЧАТКОВА ОСВІТА: ІСТОРІЯ, ПРОБЛЕМИ, ПЕРСПЕКТИВИ

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

II-ї Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції
(21 жовтня 2021 року)

**21 жовтня 2021 року
НІЖИН**

Рекомендовано до друку Вченою радою
Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя
(НДУ ім. М.Гоголя)
Протокол № 4 від 28.10.2021 року

Редакційна колегія:

- Турчин Тамара Миколаївна** – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки, початкової освіти та освітнього менеджменту Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя, голова організаційного комітету конференції (Україна);
- Лісовець Олег Васильович** - доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри соціальної педагогіки і соціальної роботи Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя (Україна);
- Бейгер Галина** - доктор педагогіки, старший викладач кафедри педагогіки Державної вищої професійної школи у м. Хелм (Польща);
- Федій Ольга Андріївна** - доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри початкової освіти, природничих і математичних дисциплін та методик їх викладання Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка (Україна);
- Гудима Наталія Василівна** - кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри теорії та методик початкової освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (Україна);
- Дубяга Світлана Миколаївна** - кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри початкової освіти Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького;
- Гордієнко Тетяна Володимирівна** – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри початкової освіти та освітнього менеджменту Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя;
- Демченко Наталія Михайлівна** – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри початкової освіти та освітнього менеджменту Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя;
- Градобик Валентина Валентинівна** – начальник Управління освіти Ніжинської міської ради.

- Початкова освіта: історія, проблеми, перспективи.** Збірник матеріалів II-ї Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, м. Ніжин, 21 жовтня 2021 року.
Укладачі: Т.В.Гордієнко, Н.М.Демченко. Ніжин: НДУ ім. М.Гоголя, 2021. 199 с.

Збірник містить матеріали II-ї Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Початкова освіта: історія, проблеми, перспективи», проведеної 21 жовтня 2021 р. в Ніжинському державному університеті імені Миколи Гоголя.

У збірнику матеріалів конференції друкуються тези наукового характеру та дискусійні публікації з професійної тематики, у яких відображені результати роздумів, міркувань, наукових пошуків, методичних розробок учених, викладачів, аспірантів, вчителів та вихователів, магістрантів та студентів, присвячені дослідженню актуальних проблем початкової освіти.

Збірник видано в авторській редакції мовою оригіналу.

За точність викладеного матеріалу, достовірність фактів, цитат, власних імен, посилань на джерела та інших відомостей відповідають автори публікацій.

Тарасенко К.О. Демократизація навчання як освітній процес	155
Тарасенко Ю.К., Білоусова Н.В. Активні методи навчання як засіб розвитку пізнавальної активності молодших школярів на уроках з «Я досліджую світ»	156
Ткаченко Т.С. Інтеграція навчальних предметів у початковій школі як ефективна форма навчання молодших школярів НУШ	158
Ткачук Л. В. Компетентності для культури демократії	160
Tonkonoh I.V., Yuvkovetska Yu. O. Higher education in european integration	163
Труш Я.В. Проектна діяльність у початковій школі: теоретичний аспект	165
Турчин Т.М. Методичні особливості використання мультиплікації в початковій школі	167
Тучак К.В. Феноменологія поняття «культура читання»	169
Ульдинович Т.П. Вопитание чувства патриотизма у младших школьников во внеучебной деятельности	171
Ульдинович Т.П. Пословицы - средство интеллектуального развития и патриотического воспитания на уроках литературного чтения	173
Федорченко А.І., Дубровська Л.О. До питання формування математичної компетентності учнів молодшої школи	175
Філоненко О.С. Ефективні форми налагодження партнерської взаємодії школи та сім'ї	176
Чайка В.М., Шишак А.М. Цифрова візуалізація у початковій школі: сутність та форми	178
Четверова Д.В. Педагогічна проблема формування соціальної компетенції молодших школярів на уроках літературного читання під час вивчення комічних жанрів	180
Чужба О.В. Теоретичні засади використання інтерактивних технологій навчання в початковій школі	181
Шварченко А.В. Розвиток дрібної моторики молодших школярів на уроках у початковій школі	183
Шевчук М.О. Ігрові технології у формуванні soft skills молодших школярів	185
Шумейко І. Феноменологія поняття «гендерна культура»	187
Юрченко Ю.О. Формування готовності педагога до використання здоров'язбережувальних педагогічних технологій в початковій школі	189
Ярешко В.В., Гордієнко Т.В. Формування у молодших школярів умінь проведення спостережень на уроках «Я досліджую світ»	191
Ярмоленко Н.В. Демократизація як освітній принцип	196
Булишкіна Ю.О. Феноменологія поняття «комунікативні уміння»	198

Література:

1. Басюк Н.А. Партнерська взаємодія вчителя Нової української школи з батьками молодших школярів // Актуальні проблеми та перспективи дошкільної освіти в сучасному освітньому просторі: збірник науково-методичних праць / за заг. ред. О.О. Максимової, М.А. Федорової. – Житомир: ФОП Левковець, 2019. С. 7 – 10. (258 с.)
2. Бутенко О. Сім'я – провідна виховна інституція: історичний аспект. *Рідна школа*. 2009. № 1. С. 73-76.
3. Енциклопедія освіти. Академія пед. наук України / гол. ред. В.Г. Кремень. Київ, 2008. 1040 с.
4. Назаренко Л. Шляхи розвитку взаємодії сім'ї та школи. *Шлях освіти*. 2005. № 1. С. 33-37.
5. Педагогіка партнерства: як успішно взаємодіяти з батьками. URL: <https://naurok.com.ua/post/pedagogika-partnerstva-yak-uspishno-vzaemodiyati-z-batkami>
6. Роговець О. Взаємодія сім'ї і школи як чинник виховання громадянської культури особистості. *Рідна школа*. 2009. № 1. С. 31-35.

Чайка В.М., доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки і методики початкової та дошкільної освіти, декан факультету педагогіки і психології Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка

Шишак А.М., аспірантка кафедри педагогіки і методики початкової та дошкільної освіти Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка

ЦИФРОВА ВІЗУАЛІЗАЦІЯ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ: СУТНІСТЬ ТА ФОРМИ

Науково-технічний прогрес у світі сприяє тому, що усі сфери суспільного життя, зокрема освіта, перебувають на етапі постійних змін. Тому щоб підготувати учня початкової школи до життя у сучасних реаліях, потрібно забезпечити формування у нього інформаційно-цифрової компетентності та компетентності «навчання впродовж життя», які належать до десяти ключових [2, с. 11]. Критично опрацювати інформацію, стало підвищувати рівень своїх знань, використовувати інформаційно-комунікаційні ресурси зможе тільки той учень, становлення якого відбувається в освітньому процесі із використання цифрових засобів. Окрім цього, учні 6–10 років ефективніше запам'ятовують інформацію у візуалізованій формі, а якісну візуалізацію можна створити за допомогою цифрових інструментів.

Окреслене наукове питання аспектно відображене у дослідженнях Е. Тафті, О. Співаковського, М. Шишкіної, М. Жалдака, Н. Дементієвської, Н. Морзе, В. Гордона, А. Гостева, Є. Кабанової-Меллер тощо. Недостатня цілісність вивчення зазначеної проблеми зумовила вибір теми наукового пошуку.

Мета роботи полягає в обґрунтуванні поняття «цифрова візуалізація», дослідженні її форм, ефективних для уроків у початковій школі.

Поняття «цифрова візуалізація» складається із двох слів, тому його зміст визначають відповідно до сутності складових термінів. Візуалізація (з лат. visualis – наочний) – це одержання (подання) видимого зображення предметів, явищ, процесів,

недоступних для безпосереднього спостереження. «Цифровий» – позначений цифрами, виражений у цифрах [1]. Цифрова візуалізація – це процес створення та використання цифрового продукту, який відображає об'єкт, предмет чи явище, для спрощення його спостереження та вивчення. Вчитель може сам спродувати цифровий об'єкт і організувати роботу з ним на уроці, створювати його під час уроку разом з учнями або ж використати готовий матеріал для аналізу. Інструментами цифрової візуалізації є або програмне забезпечення персонального комп'ютера, або онлайн-сервіси мережі Інтернет.

Охарактеризуємо кілька форм цифрової візуалізації дидактичного матеріалу.

Інфографіка – це подання даних у графічній формі. Її розробка та використання допомагає структурувати інформацію, відображати складні взаємовідношення між об'єктами. На уроці у початковій школі можна використати інфографіку для спрощення змісту і засвоєння матеріалу інтегрованого курсу «Я досліджую світ» (розробка схеми кругообігу води в природі, алгоритмів захисту від захворювань чи способів збереження природи).

Інтелект-карта – це діаграма із розгалуженою структурою, яка на основі встановлення асоціацій допомагає відобразити навчальний матеріал за допомогою схем та образів. Ефективним є використання під час підготовки молодшими школярами проєктів, оскільки інтелект-карти дають можливість цілісно відобразити інформацію щодо певної теми, яка розподілена у класі між групами учнів або у групі учнів [4, с. 155].

Хмара слів або хмара тегів – це візуальне відтворення списку слів у формі конкретного зображення. Можна використовувати під час засвоєння та актуалізації системи термінів і понять з певної теми, наприклад, на уроках іноземної мови для повторення іншомовної лексики.

Мем – це зображення, яке містить коротку дотепну фразу. Меми є універсальними в процесі створення та застосування. Інформація, подана у жартівливій формі, запам'ятовується краще. Наприклад, за допомогою мему формулюють проблемне запитання перед поясненням теми або полегшують запам'ятовування правила.

Комікс – це серія ілюстрацій, поєднаних однією історією та візуальною дією. Вони дають змогу учням молодшого шкільного віку цікаво сприймати і запам'ятовувати навчальний матеріал. Учні бачать певну подію, дофантазуючи те, чого немає на зображенні. Наприклад, можна засвоїти правила поведінки у Глобальній мережі. Роботу з коміксами супроводжують підготовленою розповіддю вчителя або створенням оповідання учнями.

Існує різноманіття форм цифрової візуалізації, які використовують на уроках у початковій школі. Їх застосування підвищує рівень мотивації учнів до навчання та рівень їх пізнавальної активності; сприяє ефективному засвоєнню навчального матеріалу. Використання цифрової візуалізації також є засобом організації освітньо-розвивального середовища (ОРС): психолого-дидактичний компонент ОРС спрямований на створення та використання дидактичного матеріалу; пізнавально-мотиваційний – на формування позитивного ставлення до навчання, зокрема через застосування цифрової візуалізації [3].

Таким чином, цифрова візуалізація – це процес створення та використання цифрового продукту, який відображає об'єкт, предмет чи явище, для спрощення його спостереження та вивчення. Серед форм цифрової візуалізації, які варто використовувати у школі першого ступеня, розрізняють інфографіку, інтелект-карти, хмару слів, меми, комікси тощо.

Література

1. Великий тлумачний словник української мови / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. Ірпінь : Перун, 2009. 1736 с.
2. Концептуальні засади реформування середньої школи «Нова українська школа». Київ, 2016. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf> (дата звернення: 08.10.2021).
3. Писарчук О.Т. Моделювання освітньо-розвивального середовища в діяльності вчителя початкової школи: теоретичний і практичний аспекти. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Сер. Педагогіка*. 2017. № 3. С. 36–44.
4. Шкуренко О.В. Використання хмарних технологій під час підготовки учителя початкової школи. *Психолого-педагогічні проблеми сучасної школи*. 2019. № 1. С. 152–162.

Четверова Д.В., магістрантка факультету психології та соціальної роботи спеціальності 013 Початкова освіта Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя

ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ НА УРОКАХ ЛІТЕРАТУРНОГО ЧИТАННЯ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ КОМІЧНИХ ЖАНРІВ

Напружена ситуація в сучасному українському суспільстві (війна на Сході, криза духовності, пов'язана з безгрошів'ям сім'ї, нівелювання інституту сім'ї та ін.) загострює проблему формування соціальної компетентності кожного громадянина й особливо учня молодшого шкільного віку.

Провідна роль у процесі формування ціннісного ставлення до світу, себе та інших людей належить загальноосвітній школі. Перш за все тому, що саме школа є ключовим елементом інтеграційного, соціокультурного, загальнонаціонального простору духовно-морального розвитку особистості громадянина України. Формування соціальної компетенції у молодших школярів згідно з Держстандартом початкової освіти (Держстандарт початкової освіти: 2020) є одним з найбільш актуальних завдань сучасної початкової ланки освіти НУШ, оскільки ця компетенція визначає успішність у їх повсякденному житті, стимулюватиме їхні інтеграційні процеси, дозволяючи не тільки адаптуватися, але й активно впливати на життєві події, засвоювати певні соціальні позиції, змінювати навколишню дійсність і самого себе.

Цілеспрямована робота вчителя у побудові ефективних поведінкових стратегій молодших школярів повинна стати одним із найважливіших напрямів його діяльності в початковій школі. Особливо важливим у цьому аспекті постає курс літературного читання, який «відкриває» секрети літератури, спосіб створення комічного, вчить школярів бачити його, упізнавати в інших текстах, щоб усвідомлено використовувати в мовленні та своїй творчості.

Питання соціальної компетентності та компетенції вивчали зарубіжні та вітчизняні дослідники: Н. Калініна, В. Коваленко, І. Ніколаеску, В. Тернопільська, Т. Кузьміч, В. Шахрай, О. Позднякова, О. Флярковська та ін. Найбільш цінними для нашої роботи виявилися дослідження І.Ніколаеску, де проаналізовано формування соціальної компетентності учнів загальноосвітніх шкіл в умовах нових Державних освітніх

Наукове видання

**ПОЧАТКОВА ОСВІТА:
ІСТОРІЯ, ПРОБЛЕМИ, ПЕРСПЕКТИВИ**

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

II-ї Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції
(21 жовтня 2021 року)

Видання друкується за авторським редагуванням

Підписано до друку 10.11.2021 р.	Формат 60x84/16	Папір офсетний
Гарнітура Times New Roman	Обл.-вид. арк. 15,04	Електронне видання
Замовлення № 447	Ум. друк. арк. 11,62	

Видавництво
Ніжинського державного університету
імені Миколи Гоголя.
м. Ніжин, вул. Воздвиженська, 3А
(04631) 7-19-72
E-mail: vidavn_ndu@ukr.net

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 2137 від 29.03.05 р.